

مجموعه گفتارهای علمی اخلاقی

حضرت آیت الله یثربی دامت برکاته

به سوی معرفت

تفسیر آیات ولایت و امامت

هدف فاتحین

اشباع دین یا کسب مال و سرزمین؟

۵ تیر ۱۳۸۷

۲۱ جمادی الثانی ۱۴۲۹

تکثیر این جزوه

با رعایت محتوا، حفظ امانت در نقل و ذکر مأخذ مجاز است

« الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا محمد وآله الطاهرين ولعنة الله على أعدائهم أجمعين » .

مقدّمه؛

اهل سنت برای اثبات عدالت تمامی صحابه رسول الله ﷺ به آیاتی از قرآن کریم و روایاتی از رسول الله ﷺ استناد می‌کنند. طیّ جلسات گذشته مهمترین آیات و روایات مورد استناد آنان را نقل و نقد نمودیم و به این نتیجه قطعی و یقینی دست یافتیم که هیچ یک از ادلّه آنان توان اثبات، عدالت تمامی صحابه را ندارد.

عدالت صحابه و فتوحات اسلامی؛

پس از آنکه نظریه پردازان عدالت تمامی صحابه استناد به آیات و روایات موجود را برای اثبات ادّعی خود خالی از اشکال ندیدند، برای اثبات نظر خود به ادلّه دیگری استناد نموده‌اند. در واقع آنها می‌خواهند با اتّکاء و اتّکال^(۱) به آن ادلّه فضیلت، کرامت و عدالت صحابه را ثابت کنند.

اهل سنت بر این باورند که صحابه پس از رسول الله ﷺ، زعامت و امامت دینی جامعه را به عهده گرفتند و با فتوحات اسلامی دین اسلام را در اقصی نقاط عالم منتشر ساختند. این خود کاری سترگ، قابل تحسین و ستایش است.

۱- اتّکال: اعتماد کردند. (فرهنگ معین)

اگر این خدمت شایان توجه صحابه و زمامداران اسلامی نمی‌بود امروزه شاهد جمعیت میلیاردری مسلمین نبودیم. اگر خدمات و زحمات صحابه صدر اسلام نمی‌بود امروزه بخش عمده‌ای از جهان در آتش کفر و شرک می‌سوخت؛ بنابراین باید تلاشهای آنان را ارج نهیم. اهل سنت در نهایت از استدلال خود اینگونه نتیجه‌گیری می‌کنند که کسانی که دست به چنین خدمت ارزشمندی زدند نه تنها قابل تحسین و ستایش‌اند بلکه باید لغزشها و گناهان کوچک و جزئی آنان را به دیده اغماض نگریست و از آن چشم پوشید. به عبارت دیگر، تاریخ گواه است که فتوحات اسلامی و پیشروی مسلمانان در نقاط مختلف دنیا و گسترش اسلام به بیرون از مرزهای جزیره العرب در زمان خلیفه دوم و سوم روی داد؛ بنابراین این مسلمانان موظف هستند در قبال این خدمت بزرگ و کار عظیم تاریخی - گسترش اسلام - فاعلین، مباشرین و مجاهدینی که در این راه جان فشانی کردند را تقدیس و تکریم کنند و در نهایت آنان را عادل بدانند.

نقد استدلال اهل سنت

۱ - عملی صالح و کوله‌باری از گناه؛

استدلال فوق به ظاهر قوی و غیر قابل رد می‌باشد و از جاذبه خوبی برخوردار است. این استدلال بر خلاف استدلال به آیات و روایات برای همگان قابل فهم و درک می‌باشد. علاوه بر اینکه با لفاظی و رنگ و لعاب دادن به استدلال فوق می‌توان حتی شیعیان متعصب را نسبت به خدمات و زحمات صحابه قانع کرد. این استدلال به خاطر قابل فهم بودن و جاذبه آن به طور وسیعی مورد استفاده و استناد وهابیون قرار گرفته است. به همین دلیل باید آن را با دقت و تأمل بیشتری مورد بررسی قرار دهیم. از طرف دیگر پاسخ نیز باید به اندازه اشکال و حتی بیشتر از آن جاذبه داشته باشد؛ لذا نقد خود را با طرح پرسشی آغاز می‌کنیم.

اگر انسانی در طول حیات خود مرتکب هزاران گناه و زشتی شده باشد و کارنامهٔ سیاهی از خود به جا گذاشته باشد اما در کنار همهٔ اعمال ناشایست خود، یک عمل صالح و نیک انجام داده باشد. آیا عقل می‌پذیرد که به خاطر همین یک عمل صالح خلافکاری‌ها و زشتی‌های آن فرد پوشیده شود؟ آیا می‌توانیم به صرف انجام یک عمل صالح، زندگی سراسر زشتی و گناه فردی را در نظر نگیریم و حکم به صحت، سلامت و عدالت وی دهیم؟! یا اگر محصلی در دوران تحصیل خود، دانش آموزی کم‌کار و تنبل باشد اما در پایان موفق شود که نمرهٔ خوبی از یک درس بگیرد، آیا همین نمره ملاک با هوش بودن و درس خوان بودن وی است؟

روشن و واضح است که صرف انجام یک عمل صالح از فردی که زندگی او با گناه عجین شده باشد، برای اثبات سلامت و عدالت او کافی نخواهد بود. لذا چندان مشکل نیست تا به این نتیجه برسیم که بنا بر این فرض که کشور گشایی و فتوحات اسلامی کاری صالح و شایسته باشد اما این کار هنگامی پذیرفتنی است و فاعلین آنها قابل تقدیر و تحسین می‌باشند که در طول حیات خود از اوامر و دستورات الهی سرپیچی نکرده باشند. حال آنکه خداوند متعال بارها در قرآن کریم، صحابه را به خاطر اعمال ناشایستشان مورد ملامت و مذمت قرار داده است. نظریه پردازان عدالت صحابه، باید ملامتها و مذمت‌های قرآن مجید در مورد صحابه را بپذیرند؛ چون در غیر این صورت، قرآن مجید را رمی به خلاف کرده و صحت آن را مورد تردید قرار داده‌اند. به عنوان نمونه، در جنگ بدر برخی از صحابه می‌خواستند مشرکان را به اسارت بگیرند و در برابر آزادی آنان فدیة بگیرند. خداوند متعال در قرآن مجید به صراحت آنان را مورد مذمت قرار می‌دهد و می‌فرماید:

﴿ مَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أُسْرَى حَتَّى يَشْتَرِنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ * لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ

لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾ .

هیچ پیامبری حق ندارد اسیرانی از دشمن بگیرد تا کاملاً بر آنها پیروز گردد و جای پای خود را در زمین محکم کند. شما متاع ناپایدار دنیا را می‌خواهید (و مایلید اسیران بیشتری بگیرید و در برابر گرفتن فدیة آزاد کنید). ولی خداوند، سرای دیگر را برای شما می‌خواهد و خداوند قادر و حکیم است * اگر فرمان سابق خدا نبود (که بدون ابلاغ، هیچ امتی را کیفر ندهد) به خاطر چیزی [اسیرانی] که گرفتید مجازاتی بزرگ به شما می‌رسید.

آری! صحابه به اصطلاح عادل با نافرمانی خود مستحق عذاب الهی شدند، اما وجود مبارک رسول الله ﷺ مانع نزول عذاب بر آنان بود؛ چرا که خداوند سبحان می‌فرماید:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ﴾ ﴿٢﴾ .

ولی (ای پیامبر!) تا تو در میان آنها هستی، خداوند آنها را مجازات نخواهد کرد.

بنابر این، صرف اینکه گروهی از صحابه در رکاب رسول الله ﷺ بودند و در جنگ پیروز شدند، موجب نمی‌گردد که اعمال زشت گذشته و نافرمانی‌های بعدی آنان، فراموش شود و آنان به انسانهایی صالح و عادل تبدیل شوند به عبارت دیگر، هیچ تلازمی بین صدور یک عمل صالح و حسن از یک شخص و صلاحیت، وارستگی و شایستگی او نسبت به تمام شئون زندگی وجود ندارد. در یک کلام، صرف جنگیدن و پیروز شدن در رکاب رسول الله ﷺ، اثبات عدالت نمی‌کند و پشتوانه و امتیازی برای به دست گرفتن خلافت و امامت مسلمین نمی‌باشد.

۱- سوره انفال، آیات ۶۸ و ۶۷.

۲- سوره انفال، آیه ۳۳.

۲ - قصد قربت، شرط پذیرش جهاد؛

اکنون مناسب است مسأله فتوحات و کشورگشایی‌های صدر اسلام را از منظری دیگر بررسی نماییم. بدین منظور نیاز به بیان دو مقدمه داریم.

الف: نیت، یا همان قصد تقرب به درگاه الهی، در عبادات حائز اهمیت است. بدین معنا که عمل عبادی بدون قصد قربت، مورد قبول خداوند سبحان قرار نمی‌گیرد. نماز، روزه، زکات و حجّ از جمله اعمال عبادی می‌باشند که قصد قربت در صحت آنها دخیل است. نمازی که برای ریا خوانده شود، باطل است و باید دوباره خوانده شود. همچنین، روزه، زکات و حجّ اگر به قصد قربت انجام نشود، باطل است و باید آن را تکرار کرد. جهاد نیز از جمله اعمال عبادی می‌باشد که بدون قصد قربت نزد خداوند متعال پیشیزی ارزش ندارد.

ب: در فقه اسلامی دو نوع جهاد پیش بینی شده است؛

۱ - جهاد ابتدایی. ۲ - جهاد تدافعی.

جهاد ابتدایی، نیاز به فرمان رسول خدا ﷺ و یا امام معصوم علیه السلام دارد و فقط با دستور آنان، مسلمانان حق دارند کفار و مشرکین را مورد حمله قرار دهند. اما جهاد تدافعی، نیاز به فرمان رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و یا امام معصوم علیه السلام ندارد؛ زیرا هر گاه سرزمین‌های مسلمانان مورد تهاجم دشمنان قرار گیرد بر مسلمانان واجب است که از سرزمین و نوامیس خود دفاع کنند^(۱).

پس از بیان دو مقدمه فوق روشن می‌شود که، در هر دو نوع از جهاد، قصد قربت لازم است، و جهاد بدون قصد قربت، چیزی جز ماجراجویی، خون‌ریزی و ارضاء شهوات نفسانی نیست. خداوند سبحان در مورد قصد تقرب در جهاد ابتدایی می‌فرماید:

۱- کتاب الخلاف، جلد ۵ صفحه ۵۱۷ و جواهر الکلام، جلد ۲۱ صفحه ۱۶-۱۱، از منابع اهل سنت: سراج الوهاج، صفحه ۵۴۰.

﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾^(۱).

و در راه خدا پیکار کنید، و بدانید خداوند، شنوا و دانا است.

همچنین در مورد قصد تقرب در جهاد دفاعی در قرآن مجید آمده است:

﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾^(۲).

و در راه خدا، با کسانی که با شما می‌جنگند نبرد کنید؛ و از حد تجاوز

نکنید، که خدا تعدی کنندگان را دوست نمی‌دارد.

بنابر این مجاهد باید، با قصد تقرب به درگاه الهی جهاد کند. اگر کسی به

قصد دریافت غنیمت و یا ریا جهاد کند و در میدان جنگ کشته شود، شهید راه خدا

محسوب نمی‌شود^(۳). بنابر این به نص صریح قرآن مجید، قید فی سبیل الله

شرط قبولی جهاد می‌باشد.

انگیزه‌های مهم جهاد؛

مطلب دیگری که از آیات قرآن مجید استفاده می‌شود، این است که،

جهاد با کشورگشایی و قتل و غارت مردم بی‌گناه تفاوت دارد. خداوند متعال به

صراحت می‌فرماید هدف و انگیزه جهاد، قتل و غارت مردم نمی‌باشد.

۱-سوره بقره، آیه ۲۴۶.

۲-سوره بقره، آیه ۱۹۰.

۳-روزی رسول الله ﷺ به فردی اشاره کردند و فرمودند: این شخص اهل جهنم است.

پس از چندی جهادی روی داد و یکی از مسلمانان آن فرد را دید که با مشرکی می‌جنگد.

آن مسلمان به فکر فرو رفت که چرا رسول الله ﷺ فرمودند: این فرد جهنمی است، لذا

نزد او رفت و گفت: خوب می‌جنگی. آن فرد در پاسخ گفت: آن مشرک مرکب خوبی دارد

و برای به دست آوردن آن می‌جنگم. اما در نهایت آن فرد نتوانست مرکب را به دست آورد

و در میدان جنگ، جان باخت و به «قتیل الحمار» معروف شد. (جامع السعادات، جلد ۳

صفحه ۸۹)

﴿وَإِذَا تَوَلَّى سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ﴾^(۱).

و چون دست یابد می کوشد که در این سرزمین فتنه و فساد برپا کند و زراعت و دام را نابود کند، و خداوند فساد را دوست ندارد. هدف از جهاد، تسلیم فتنه گران، عبودیت الهی و حکومت احکام الهی در جهان است. در مکتب الهی پیامبر ﷺ جهادی که برای بازگرداندن مردم به فطرت الهی می باشد، ارزش دارد.

﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفاً فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقِيمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾^(۲).

پس روی خود را متوجه آیین خالص پروردگار کن. این فطرتی است که خداوند، انسانها را بر آن آفریده؛ دگرگونی در آفرینش الهی نیست. این است آیین استوار، ولی اکثر مردم نمی دانند.

در این رابطه، بررسی و دقت در دعوت پیامبر ﷺ بسیار آموزنده می باشد. رسول الله ﷺ در آغاز رسالت، با صلح و صفا مردم را به اسلام دعوت کردند. در مراحل بعدی و در آن زمان که حضرت صاحب قدرت بودند هم فقط هنگامی که سرکشی و پیمان شکنی کفار را می دیدند، اقدام به لشکر کشی و جنگ کردند. ولی در لشکر کشی ها هم نهایت دقت را در حفظ جان انسانها می کردند تا جایی که بدون خون ریزی مکه را فتح کردند.

مردم باید با میل و رغبت اسلام بیاورند نه اینکه با جبر و اکراه مردم را مسلمان کنیم. خداوند سبحان می فرماید:

﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ * وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجاً﴾^(۳).

۱- سوره بقره، آیه ۲۰۵.

۲- سوره روم، آیه ۳۰.

۳- سوره نصر، آیات ۲ و ۱.

هنگامی که یاری خدا و پیروزی فرا رسد* و بینی مردم گروه گروه وارد دین خدا می‌شوند.

جنگهای ابتدایی نیز برای برداشتن موانع بود تا ندای آزادی بخش توحید به گوش همه برسد. به همین دلیل، امروزه گذشته از اینکه مردم به امام معصوم علیه السلام دسترسی ندارند و با وجود ابزار و وسایل ارتباط جمعی که این امکان را به ما می‌دهد صدای تشیع را به گوش جهانیان برسانیم، جهاد ابتدایی معنا ندارد. دین مبارک اسلام نیامده است که خون مردم را بریزد و نسل بشریت را از بین ببرد و سرمایه‌های عمومی مردم را نابود کند. مردم را نخست باید با جاذبه‌های نیرومند دین آشنا کرد. از سوی دیگر فطرت انسانها به گونه‌ای است که مجذوب دین می‌شوند. اما اگر گروهی پذیرای حق نشدند و برای رسیدن صدای حق به دیگران آغاز به مانع تراشی کردند آنگاه باید با آنان به مبارزه برخاست. خداوند سبحان می‌فرماید:

﴿قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ﴾^(۱).

با کسانی از اهل کتاب که نه به خدا، و نه به روز جزایمان دارند، و نه آن چه را خدا و رسولش تحریم کرده حرام می‌شمارند، و نه آیین حق را می‌پذیرند، پیکار کنید.

حاصل سخن آنکه در جنگهای ابتدایی و دفاعی باید نیتی خالص داشته باشیم. به علاوه آن که هدایت بندگان خدا، نشر مبانی اسلام و برداشتن موانع انتشار هدایت، اهداف نهایی، جهاد می‌باشد. در جهاد اسلامی، انگیزه‌ای به نام کشور گشایی، توسعه دایره حاکمیت، جمع آوری ثروت و مکننت و به بردگی کشیدن زنان و مردان وجود ندارد. هدف اساسی جهاد در اسلام، هدایت بندگان خدا و حاکمیت مبانی اسلام است. در این زمینه خداوند متعال می‌فرماید:

۱- سوره توبه، آیه ۲۹.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمٌ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴾^(۱).

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! هنگامی که در راه خدا گام می‌زنید و برای سفری برای جهاد می‌روید، تحقیق کنید، و به خاطر اینکه سرمایه‌ناپایدار دنیا و غنایمی به دست آورید، به کسی که اظهار صلح و اسلام می‌کند نگوئید: مسلمان نیستی، زیرا غنیمتهای فراوانی برای شما نزد خداست. شما قبلاً چنین بودید، و خداوند بر شما منت نهاد و هدایت شدید، پس تحقیق کنید، خداوند به آن چه انجام می‌دهید، آگاه است.

بنا به تصریح آیه فوق، اگر مجاهدان در راه خود به گروهی برخورد کردند که آن گروه اظهار اسلام کردند، ریختن خون آنان حرام می‌باشد. آیا صحابه این دستور صریح قرآن مجید را عمل کردند؟ پس از ارتحال رسول الله ﷺ، عده‌ای از طوایف جزیره العرب، امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَامُ را خلیفه و جانشین رسول الله ﷺ می‌دانستند و به همین دلیل با ابوبکر بیعت نکردند و به نمایندگی او زکات خود را ندادند. خالد ابن ولید، به بهانه تمرد این طایفه^(۲) علی رغم اظهار اسلام آنان، آن طایفه از جمله رئیس طایفه؛ مالک ابن نویره را به قتل رساند و همان شب با همسر وی همبستر شد^(۳).

حاکمان فاسد؛

در گذشته کسب ثروت، انگیزه عمده جنگها بود و در حال حاضر نیز این

۱-سوره نساء، آیه ۹۴.

۲-از سوی حکومت به این قوم لقب «رذه» داده شد، یعنی کسانی که پس از رسول الله ﷺ از اسلام برگشتند.

۳-از منابع اهل سنت: البداية والنهاية، جلد ۶ صفحه ۳۵۴.

انگیزه تغییر نکرده است و کشورهای استعمارگر برای به دست آوردن ثروت به کشورهای دیگر حمله می‌کنند. خداوند سبحان از گروهی نام می‌برد که از دستورات پیامبر ﷺ سرپیچی می‌کنند. کسانی که طاقت و تحمل شنیدن نصایح دیگران را ندارند و خود را بر حق می‌دانند و اگر بر جایی حکمرانی کنند نتیجه‌ای جز از بین بردن سرمایه‌های مردم به بار نمی‌آورند.

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ * وَإِذَا تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ * وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ﴾^(۱).

و از مردمان کسانی هستند که سخنانشان درباره زندگی دنیا تو را به شگفتی می‌اندازد، و خداوند را بر آن چه در دل دارند گواه می‌گیرند و حال آن که بسیار کینه توز می‌باشند* و چون دست یابد می‌کوشد که در این سرزمین فتنه و فساد بر پا کند و زراعت و دام را نابود کند و خداوند فساد را دوست ندارد* و چون به او گفته شد از خداوند پروا کن، لجاجت و تعصب آنها را به گناه می‌کشاند، آتش دوزخ برای آنان کافی است، و چه بد جایگاهی است.

امروزه نیز با اینکه حکومت حاکمان محدود و موقت شده است، اما باز هم حاکمانی یافت می‌شوند که به محض حکمرانی، منابع و سرمایه‌های کشور را نابود می‌کنند، آبروی مؤمنان را می‌ریزند، سرمایه‌های بشری را به باد فنا می‌دهند و در برابر نصایح دلسوزان، بی تفاوت می‌باشند.

نشانه‌های مهم بیمار دلان در سوره محمد ﷺ؛

در سوره مبارک محمد ﷺ بسیاری از نشانه‌های بیمار دلان ذکر شده

۱- سوره بقره، آیات ۲۰۶-۲۰۴.

است که تأمل و دقت در آن آیات بسیار راه‌گشا می‌باشد.

خداوند متعال در آن سوره می‌فرماید:

﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نُنزِلُ سُورَةَ فَإِذَا أَنْزَلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَعْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأَوْلَى لَهُمْ * طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ فَلَوَّ صَدَفُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ * فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ * أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ * أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا * إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمَلَى لَهُمْ * ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرَهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ * فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ * ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَسْحَطَ اللَّهُ وَكَرَهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ * أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَانَهُمْ * وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمَاهُمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ﴾^(۱).

کسانی که ایمان آورده‌اند می‌گویند: چرا سوره‌ای نازل نمی‌شود که در آن فرمان جهاد باشد؟ اما هنگامی که سوره واضح و روشنی نازل می‌گردد که در آن سخنی از جنگ است، منافقان بیمار دل را می‌بینی که همچون کسی که در آستانه مرگ قرار گرفته به تو نگاه می‌کنند؛ پس مرگ و نابودی برای آنان سزاوارتر است! * (ولی) اطاعت و سخن سنجیده برای آنان بهتر است؛ و اگر هنگامی که فرمان جهاد قطعی می‌شود به خدا راست گویند و از در صدق و صفا در آیند برای آنها بهتر می‌باشد. * اگر از این دستورها رویگردان شوید، جز این انتظار

می رود که در زمین فساد و قطع پیوند خویشاوندی کنید؟! * آنها کسانی هستند که خداوند از رحمت خویش دورشان ساخته، گوشه‌ایشان را کر و چشمه‌ایشان را کور کرده است. * آیا آنها در قرآن تدبّر نمی‌کنند، یا بر دل‌هایشان قفل نهاده شده است؟! * کسانی که بعد از روشن شدن هدایت برای آنها، پشت به حق کردند، شیطان اعمال زشتشان را در نظرشان زینت داده و آنان را با آرزوهای طولانی فریفته است. * این بخاطر آن است که آنان به کسانی که نزول وحی الهی را کراهت داشتند گفتند: ما در بعضی از امور از شما پیروی می‌کنیم. در حالی که خداوند پنهانکاری آنان را می‌داند. * حال آنها چگونه خواهد بود هنگامی که فرشتگان مرگ بر صورت و پشت آنان می‌زنند (و جانشان را می‌گیرند؟! * این به خاطر آن است که آنها از آنچه خداوند را به خشم می‌آورد پیروی کردند، و آنچه را موجب خشنودی اوست کراهت داشتند؛ از این رو (خداوند) اعمالشان را نابود کرد. * آیا کسانی که در دل‌هایشان بیماری است گمان کردند خدا کینه‌هایشان را آشکار نمی‌کند؟! * و اگر ما بخواهیم آنها را به تونشان می‌دهیم تا آنان را با قیافه‌هایشان بشناسی، هر چند می‌توانی آنها را از طرز سخنانشان بشناسی؛ و خداوند اعمال شما را می‌داند.

ثروت اندرزی صحابه مجاهد!

اکنون وقت آن رسیده است کسانی که پس از رسول الله ﷺ زحمت کشیدند! و اسلام را در پرتو فتوحاتشان به جهانیان معرفی کرده‌اند را، بهتر بشناسیم و دریابیم آیا هدف آنان از کشور گشایی، قصد تقرب به درگاه الهی بود یا زراندوزی و جاه‌طلبی؟ علامه امینی رحمته الله علیه مؤلف کتاب گران سنگ الغدير در این

زمینه تحقیق دقیقی انجام داده‌اند. در منابع اهل سنت در مورد ثروت و دارایی عبدالله ابن زبیر آمده است:

« خَلَّفَ إِحْدَى عَشْرَةَ دَاراً بِالْمَدِينَةِ وَدَارَيْنِ بِالْبَصْرَةِ وَدَاراً بِالْكُوفَةِ وَدَاراً بِمِصْرَ، وَكَانَ لَهُ أَرْبَعُ نِسْوَةٍ فَأَصَابَ كُلَّ إِمْرَأَةٍ بَعْدَ رَفْعِ الثَّلَاثِ أَلْفَ أَلْفٍ وَمِائَتَا أَلْفٍ... أَنْ جَمِيعَ مَالِهِ حَسِبَمَا فَرَضَ: تِسْعَةَ وَخَمْسُونَ أَلْفَ أَلْفٍ وَثَمَانِمِائَةَ أَلْفٍ»^(۱).

عبدالله ابن زبیر به جا گذاشت یازده خانه در مدینه، دو خانه در بصره، یک خانه در کوفه و مصر، و چهار زن داشت و پس از کنار گذاشتن یک سوم مالش به هر یک از همسرانش دو میلیون و دویست هزار، داد. بنابراین طبق محاسبه تمام اموال او پنجاه و نه میلیون و هشتصد هزار می‌باشد.

همچنین در مورد وی آمده است:

« خَلَّفَ أَلْفَ فَرَسٍ وَأَلْفَ عَبْدٍ وَأَلْفَ أَمَةٍ وَخَطَطاً»^(۲).

هزار اسب، هزار بنده، هزار کنیز و سرزمینهای فراوانی به جا گذاشت. در مورد دارایی طلحة ابن عبدالله التیمی در منابع اهل سنت آمده است: «كَانَتْ غَلَّتُهُ مِنَ الْعِرَاقِ كُلِّ يَوْمٍ أَلْفَ دِينَارٍ وَقِيلَ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ»^(۳). در آمد طلحه از زمین هایش در عراق روزانه بیش از هزار دینار بود و گفته می‌شود بیش از این نیز بود.

« قَتَلَ طَلْحَةَ وَفِي يَدِ خَازِنِهِ أَلْفَانُ أَلْفِ دِرْهَمٍ وَمِائَتَا أَلْفِ دِرْهَمٍ»^(۴).

طلحه کشته شد در حالی که در دست خزانة دار او دو میلیون و دویست هزار درهم بود.

- ۱- الغدير، جلد ۸ صفحه ۲۸۲، از منابع اهل سنت: صحيح بخارى، جلد ۶ صفحه ۱۶۳.
- ۲- الغدير، جلد ۸ صفحه ۲۸۳، از منابع اهل سنت: مروج الذهب، جلد ۱ صفحه ۴۳۴.
- ۳- الغدير، جلد ۸ صفحه ۲۸۳، از منابع اهل سنت: مروج الذهب، جلد ۱ صفحه ۴۳۳.
- ۴- الغدير، جلد ۸ صفحه ۲۸۳، از منابع اهل سنت: تهذيب الكمال، جلد ۱۲ صفحه ۴۲۳.

در مورد عبدالرحمن ابن عوف آمده است :

« ترك عبدالرحمن ألف بعير وثلاثة آلاف شاة ومائة فرس وكان يزرع بالجرف على عشرين ناضجاً »^(۱).

عبدالرحمن به جا گذاشت، هزار شتر، و سه هزار گوسفند و صد اسب و بیست چاه که چراگاه او را آبیاری می کرد.

همچنین در مورد او آمده است :

« وكان فيما خلفه ذهب قطع بالفؤوس حتى مجلت أيدي الرجال منه وترك أربع نسوة فأصاب كل امرأة ثمانون ألفاً »^(۲).

آن قدر شمش طلا به جا گذاشت که با تبر آن را خرد کردند به گونه ای که دست کارگران از خرد کردن آنها ورم کرد و چهار زن داشت و به هر کدام هشتاد هزار دینار رسید.

اما در مورد دارایی و ثروت سعد ابن ابی وقاص آمده است :

« ترك سعد يوم مات مائتي ألف وخمسين ألف درهم ومات في قصره بالعقيق »^(۳).

سعد هنگام مرگ دو بیست و پنجاه هزار درهم داشت و در قصری که از عقیق ساخته بود مرد.

بخشی از دارایی عثمان (خلیفه سوم) هنگام مرگ عبارت بود از :

« كان لعثمان عند خازنه يوم قتل ثلاثون ألف ألف درهم وخمسائة ألف درهم »^(۴).

هنگامی که عثمان به قتل رسید در دست کلید دار او سی میلیون و پانصد هزار درهم بود.

۱- الغدير، جلد ۸ صفحه ۲۸۴، از منابع اهل سنت: الطبقات الكبرى، جلد ۳ صفحه ۱۳۶.

۲- الغدير، جلد ۸ صفحه ۳۸۴، از منابع اهل سنت: الطبقات الكبرى، جلد ۳ صفحه ۱۳۶.

۳- الغدير، جلد ۸ صفحه ۲۸۴، از منابع اهل سنت: الطبقات الكبرى، جلد ۳ صفحه ۱۰۵.

۴- الغدير، جلد ۸ صفحه ۲۸۵، از منابع اهل سنت: الطبقات الكبرى، جلد ۳ صفحه ۷۶.

همچنین در مورد عثمان آمده است که، علاوه بر اموال فراوان هزار بنده نیز داشت^(۱).

حال نگاهی اجمالی به برخی از هدایای عثمان به نزدیکان و دوستانش می‌افکنیم^(۲).

مروان ۵۰۰/۰۰۰ دینار، ابن اَبی سرح^(۳) ۱۰۰/۰۰۰ دینار، طلحة ۲۰۰/۰۰۰ دینار، یعلی بن امیة ۵۰۰/۰۰۰ دینار، زید بن ثابت ۱۰۰/۰۰۰ دینار، طلحة ۳۲۲۰۰/۰۰۰ درهم، عبدالله ۹۰۰/۰۰۰ درهم، زبیر ۵۹۸۰۰/۰۰۰ درهم.

ابوذر رضی الله عنه بادیدن این حجم گسترده از فساد مالی تاب نیاورد و فریاد برآورد که:

« بَشِّرَ الْكَانِزِينَ بِعَذَابِ أَلِيمٍ وَيَتْلُو قَوْلَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ: ﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾^(۴)؛

به زراندوزان بشارت عذابی دردناک بده و آیه ذیل را از قرآن می‌خواند: و کسانی که طلا و نقره را گنجینه می‌سازند و در راه خدا انفاق نمی‌کنند، به مجازات دردناکی بشارت ده.

هنگامی که به او گفتند: به خلیفه اعتراض نکن در پاسخ گفت:

« فَوَاللَّهِ لَإِنْ أَرْضِيَ اللَّهُ بِسَخَطِ عِثْمَانَ أَحَبَّ إِلَيَّ وَخَيْرٌ لِي مِنْ أَنْ أُسَخِّطَ اللَّهُ بِرِضَاهِ »^(۵).

به خدا سوگند اگر خداوند را با به خشم آوردن عثمان خشنود سازم،

۱- الغدير، جلد ۸ صفحه ۲۸۵، از منابع اهل سنت: دول الاسلام، جلد ۱ صفحه ۱۲.

۲- الغدير، جلد ۸ صفحه ۲۸۶.

۳- پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم هنگام فتح مکه ریختن خون او را مباح اعلام کردند. (از منابع اهل سنت، البداية و النهاية، جلد ۴ صفحه ۳۴۰)

۴- سورة توبه، آیه ۳۴.

۵- الغدير، جلد ۸ صفحه ۲۹۲، از منابع اهل سنت، شرح نهج البلاغة ابن ابی الحديد، جلد ۳ صفحه ۵۴.

برای من دوست داشتنی تر و بهتر است تا اینکه خدا را با خشنودی
عثمان به خشم آورم.

کسانی که باعث و بانی فتوحات اسلامی بودند و کشور گشایی ها در عصر و
دوران آنان انجام گرفت، این چنین ثروت و سرمایه ای اندوختند، در حالی که اکثر
مردم در نهایت فقر و تنگ دستی می زیستند. در عصری که مسلمانان درهم و
دیناری نداشتند تا با آن گرسنگی خود و فرزندان شان را علاج کنند، آنها میلیونها
درهم و دینار داشتند و کاخهایی از سنگهای گرانبها می ساختند و جامه هایی از
بهترین پارچه ها به تن می کردند. آیا فتوحات اسلامی، خدمت به اسلام بود یا
جمع آوری ثروت و مکننت؟

در جلسه آینده به این پرسش پاسخ خواهیم داد که آیا امکان دارد که کار
صحابه حسن فعلی داشته باشد، اما حسن فاعلی نداشته باشد؟ یعنی کشورگشایی
و فتوحات کاری شایسته بود، هر چند از صحابه ای نا لایق صادر شده باشد.

«وَالسَّلَامُ عَلَیْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ»

خودآزمایی؛

- ① اهل سنت، چگونه با توجه به فتوحات اسلامی، برای صحابه اثبات عدالت می‌کنند؟
- ② نظر اهل سنت در مورد تلازم صدور یک عمل صالح و اثبات شایستگی فرد را نقد کنید؟
- ③ خداوند متعال چرا صحابه مستحق عذاب را مجازات نکرد؟
- ④ عمل عبادی چه اعمالی می‌باشد و مهمترین شرط قبولی آنها چیست؟
- ⑤ جهاد و انواع آن را توضیح دهید.
- ⑥ انگیزه‌های مهم جهاد از نظر اسلام چه می‌باشد؟
- ⑦ خداوند متعال در مورد به دست آوردن غنایم و جهاد با گروهی که اظهار اسلام می‌کنند، چه می‌فرماید؟
- ⑧ برای حکمرانان فاسد در قرآن مجید چه نشانه‌های ذکر شده است؟
- ⑨ در سوره مبارک محمد ﷺ بیمار دلان چگونه معرفی شده‌اند؟
- ⑩ از کلام و برخورد ابوذر رضی الله عنه با عثمان و عثمانیان، ثابت کنید که هدف صحابه از کشور گشایی، نشر اسلام نبوده است.
- ⑪ نمونه‌هایی از فساد مالی وابستگان به دستگاه خلافت را بر شمارید.

کسانی که باعث و بانی فتوحات اسلامی بودند و کشورگشایی‌ها در عصر و دوران آنان انجام گرفت، این چنین ثروت و سرمایه‌ای اندوختند، در حالی که اکثر مردم در نهایت فقر و تنگ دستی می‌زیستند. در عصری که مسلمانان درهم و دیناری نداشتند تا با آن گرسنگی خود و فرزندان‌شان را علاج کنند، آنها میلیون‌ها درهم و دینار داشتند و کاخهایی از سنگهای گرانبها می‌ساختند و جامه‌هایی از بهترین پارچه‌ها به تن می‌کردند. آیا فتوحات اسلامی، خدمت به اسلام بود یا جمع‌آوری ثروت و مکنّت؟ (صفحه ۱۸ از همین جزوه)

- محل عرضه CD جلسات به سوی معرفت: ابتدای خیابان امام، جنب قائمیه، فروشگاه آوای مهر.
- شماره سیستم پیام کوتاه (SMS) ۳۰۰۰۷۲۲۷۰۸ می‌باشد.
- در صورت تمایل به دریافت پیام کوتاه جلسات، شماره تلفن همراه خود یا دوستانتان را با نام به سیستم ارسال کنید.

محل برگزاری جلسات:

کاشان: حسینیه مرحوم آیت الله یشربی رحمته الله علیه

تلفن: ۴۴۴۳۳۴۳ - ۴۴۴۵۲۷۷_۴۴۴۹۹۳۳ نمابر: ۴۴۴۹۹۳۳

پست الکترونیک: info@yasrebi.ir

www.yasrebi.ir